

CRYPTOCORYNE LONGICAUDA

BECCARI ET ENGLER

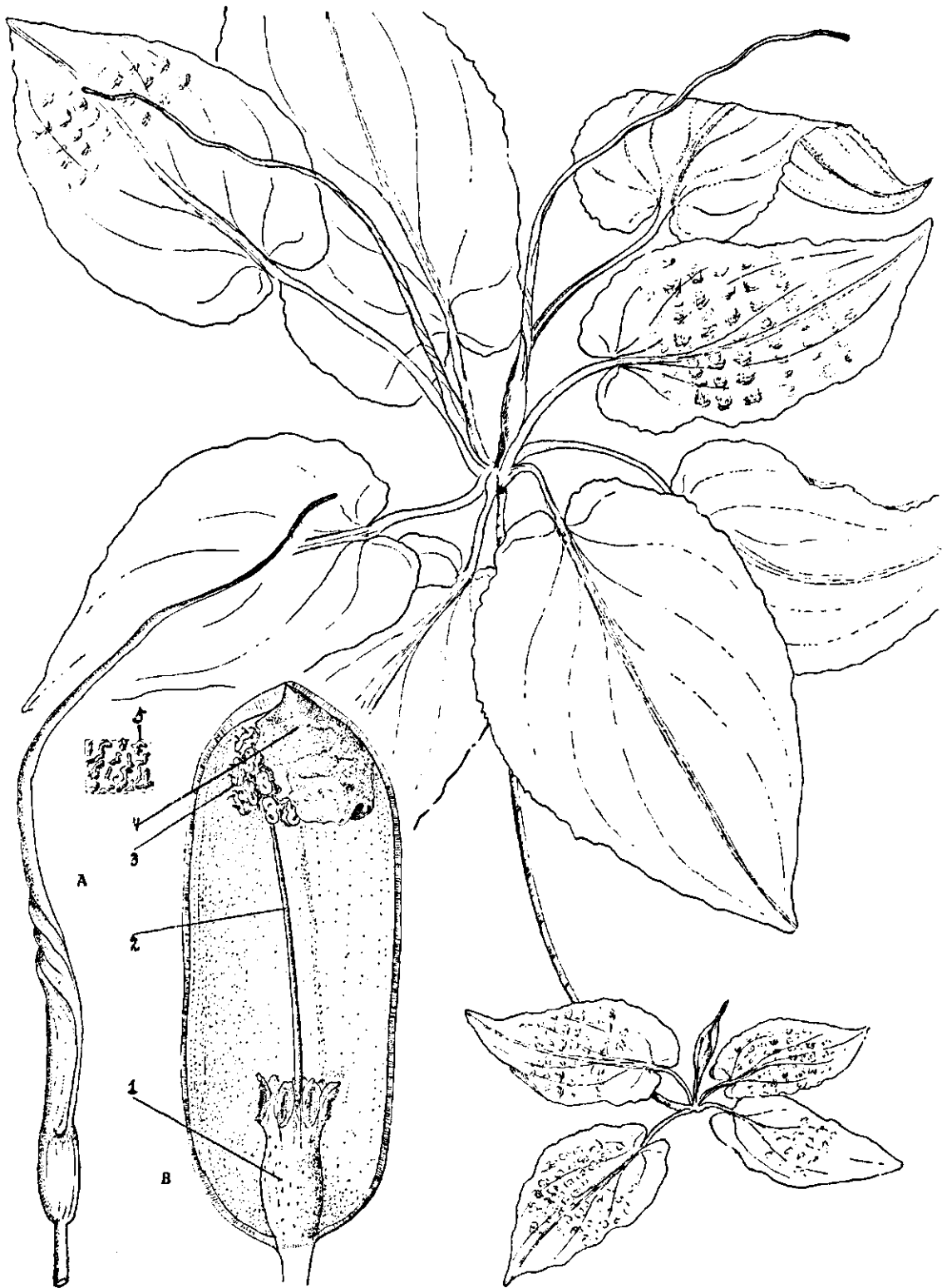
door Dr H. C. D. de Wit

In het jaar 1877 verscheen te Genève het eerste stuk van een seriewerk, gewijd aan de systematiek der planten van Oost-Indië, getiteld „Malesia”. Dit boek, dat deels in het Italiaans, deels in het Latijn was geschreven en een reeks mooie afbeeldingen bevatte, was het resultaat van de ontdekkingsreizen van de stoutmoedige en bij uitstek capabele Italiaanse natuuronderzoeker en geleerde, *Odoardo Beccari*. Na jarenlang in de tropen te hebben gereisd (in Zuid-Oost-Azië gedurende de perioden van 1865—1868 en 1872—1875), werd hij in 1876 tot directeur van de Botanische Tuin en het Herbarium te Florence benoemd. Hij wijdde zijn leven daarna aan het bestuderen van de kolossale plantencollectie, die hij

had bijeengebracht en die allerwege de aandacht trok om haar rijkdom aan bijzondere en onbekende soorten.

Natuurlijk waren er specialisten, die gaarne hun aandacht gaven aan bepaalde groepen in Beccari's herbarium. En zo bevat een aflevering van „Malesia”, die in 1882 verscheen, een grote studie over de Zuid-Oost-Aziatische Aronskelkachtigen in Beccari's collectie van de hand van *A. Engler*, de vermaarde plantkundige, die als directeur van de Botanische Tuin te Berlijn zeer belangrijk werk heeft verricht.

Eigenlijk was deze rijk geïllustreerde studie een nadere uitwerking van een artikel, dat reeds in 1879 in een tijdschrift door het Toskaans Tuin-

Cryptocoryne longicauda Beccari et Engler. - Bloeiende plant met uitloper (bijna halve grootte). A: Bloeiwijze ($\frac{2}{3}$ nat. grootte). B: Ketel (geopend, 4 x). 1: zeven vergroeide vruchtbeginsels, 2: steriel gedeelte, 3: meeldraden, 4: afslutklep, 5: wratten (vlag inwendig, 2 x).

bouwkundig Genootschap was opgenomen. En zodoende had Engler reeds in dat jaar een nieuwe soort als *Cryptocoryna longicauda* vermeld, op grond van gegevens, die hij in Beccari's papieren aantrof. Engler publiceerde dus een korte beschrijving van Beccari, die alleen op de bladeren betrekking had, maar voegde daar zelf een beschrijving bij van de bloeiwijze. Nu zegt Engler, dat deze beschrijving gemaakt was naar een afbeelding, die Beccari zelf had getekend! Dat prikkelde de nieuwsgierigheid want Englers artikel van 1879 was niet geïllustreerd.

Toen dan de aflevering van 1882 van „*Malesia*” verscheen, deed de gelegenheid zich voor, die afbeelding te publiceren en dat gebeurde dan ook. Tegelijkertijd schreef Engler een compleet overzicht van de *Cryptocoryne*-soorten, die in 1882 bekend waren. De eenvoudige schets, die Beccari in het oerwoud van Borneo van *Cryptocoryne longicauda* had gemaakt, diende ter illustratie van de beschrijving, die Engler reeds in 1879 had gegeven en nu herhaalde, echter met toevoeging van een aantal nadere bijzonderheden. Voor ons is vooral van belang, dat Engler opmerkt, dat Beccari „de eigenlijke plant niet kon bewaren”.

En zo bezaten we een beschrijving en een afbeelding van de bloeiwijze, maar geen enkel botanisch instituut of herbarium ter wereld kon zich er op beroemen een exemplaar van die *Cryptocoryne longicauda*, gedroogd of levend, te bezitten. Alle gegevens berustten op die publicaties van Engler.

Nu eist de moderne systematiek, dat elke erkende wetenschappelijke plantennaam vertegenwoordigd wordt door een werkelijk bestaand en geconserveerd exemplaar, een zogenaamd type-exemplaar. De plantkundige, die zulk een type-exemplaar bestudeert, kan daar dikwijls allerlei bijzonderheden aan opmerken, die in de beschrijving niet, of onduidelijk, of misschien zelfs verkeerd, zijn vermeld. Dat type-exemplaar is het exemplaar, dat gediend heeft voor het maken van de eerste beschrijving. En als dit er nu niet meer is, weggeraakt of niet bewaard is, zoals in het geval van *Cryptocoryne longicauda*? Dan wijst een plantkundige een nieuw type, een remplaçant-type aan.

Het gelukte mij, met medewerking van de hortulanus van de Kebun Raya Indonesia te Bogor, Java, en enkele liefhebbers in de loop van 1951, een onbekende *Cryptocoryne*-soort te importeren, die uit Borneo afkomstig was en zonder verdere naam in de vroegere plantentuin te Buitenzorg was gekweekt. De heer W. Veldhuizen te Hilversum slaagde er ver-

volgens in, de plant tot bloei te brengen en nu bleek, dat alle kenmerken klopten met de gegevens, die omtrent *Cryptocoryne longicauda* bekend waren. Het materiaal, door de heer Veldhuizen gecultiveerd, heb ik tot type-exemplaar verklaard en aan het Rijksherbarium te Leiden geschonken.

Cryptocoryne longicauda is een belangrijke aanwinst voor onze aquaria. Zij is alleen van Serawak bekend, maar zal zeker in meer delen van Borneo voorkomen. De plant neemt genoeg met lichte bodemgrond, maar groeit op kleihoudende bodem zeer snel en weelderig en maakt vele, lange uitlopers. De behoefte aan licht is niet bijzonder groot. Een temperatuur van circa 20 graden is reeds voldoende. Een ruime standplaats is voor een forse ontwikkeling nodig. De bladrozetten spreiden zich wijd uit en de forse, diepgroene, effen bladeren, die aan de rand enigermate gekroesd zijn, blijven laag boven de bodem, waardoor *C. longicauda* een zeer goede bodembedekker is (voor grotere aquaria) en op middenvakken of zelfs, wanneer de planten klein zijn en op lichte grond groeien, op de voorgrond kan staan.

Het is een aardige gedachte, dat deze oerwoudplant, die ruim zeventig jaar na de ontdekking verder onbekend bleef, thans te vinden is in de bakken van een aantal liefhebbers. Zeker zal deze soort, om haar goede eigenschappen, snel haar plaats veroveren.

Hier volgt nog een beschrijving en ik voeg er een nieuwe afbeelding bij.

Cryptocoryne longicauda Beccari et Engler.

Bladeren eivormig, top stomp, zelden iets spits, voet hartvormig. Bladsteel korter of langer dan de bladschijf, 6—18 cm lang, fors, met smalle schede. Bladschijf vlak, jong iets gebobeld, randen een weinig gekroesd, 6—15 (50) cm lang en 6—10 cm breed; zijnerf onduidelijk (in het levende blad), ontspringend beneden het midden van de zeer brede hoofdnerf, circa vijf aan weerszijden. Blad beiderzijds donker effen groen, jong lichter groen, niet purper getint, met uitzondering van de smalle bladschede.

Steel van de bloeiwijze circa 1,5 cm lang, sterk afgeplat, kaal. Ketel circa 2 cm lang, 9 mm in dwarsdoorsnede, sterk zijdelings samengedrukt, van buiten witachtig, purper doorschijnend, vooral nabij de top. Buis sterk gegroefd, 3—5 cm lang, gedraaid, vooral aan de top. Vlag rose-leverkleurig, staartvormig, glad in opgerolde toestand, circa 15 cm lang. Keel diep rood purper, satijnachtig glanzend (door zeer grote gladde oppervlaktecellen, glijzone!), naar beneden toe (in de buis) purper gemarmerd. Vlag van binnen zeer sterk wrattig tot sponsachtig. Voor de inhoud van de ketel: zie afbeelding.

Ik heb de bloeiwijze niet geopend gezien. Tegen het opengaan draait de vlag om haar as, tegengesteld aan de windingen. Als dit lang genoeg doorgaat, zal de keel opensplijten (zoals Beccari dit afbeeldde), maar dit is in het aquarium nog niet waargenomen. Mogelijk drijft de sponsachtige opgerolde vlag op het water.